

druga dozorela v tej tihoti, preden so zagledala luč sveta. V vasici je živel poslej le svoji družini in znanstvu. In ko je umrl Darwin dne 19. aprila 1882, je žaloval ves svet. Njegovi posmrtni ostanki so pokopani med ostanki drugih angleških velikanov v Westminsteru v Londonu.

To bi bile črtice o njegovem življenju. In o njegovem delu? Dr. van Troy pravi v kratkem: da je podal Darwin „subjektivni dokaz o notranji resnici“, kar je storil s tem, da je konkretno nastavlil descendenčno in selekcijsko teorijo. Niso bile popolnoma nove misli, o katerih je razpravljal Darwin, a oživotvoril jih je ter jih postavil na noge. „Darwin je omajal številno stalnost živih bitij; organsko življenje je postalo v luči njegovih naukov nemirno morje, ki se dviga in pada, življenske vrste pa so malenkostni valovi sredi razvijajočega se življenja — človek val, ki si je pred milijoni let dvignil sredi morja, ki si kot dvoživka zahrepenel po kopni zemlji in po preteklih eonih prispel do sebe,“ pravi dr. P. Grošelj o Darwinovem delu in dalje: „Darwin nam je pokazal neprestano napredovanje in razvijanje obujenega življenja od kambrijske formacije do današnjega dne.

Niso bile popolnoma nove njegove misli, smo rekli zgoraj. Že l. 1802. je izgovoril Jean Lamarck v svojih „Betrachtungen über die lebenden Naturkörper“, mogočno idejo o nestanovitnosti in izpreminjanju vrst; isto je dokazoval l. 1809. v svojem delu „Philosophie zoologique“. Vendar pa je šele Darwin ustvaril mogočno strujo, ki je vodila v veliko prenosno organskega prirodoznanstva. Da Lamarck vzlic svojim istim osnovnim principom ni mogel doseči toliko, ni krivda toliko v tem, da ni bila takratna biološka znanost v pravih predpogojih, kakor v tem, da je razkladal svoje ideje manj znanstveno kakor fantastično in nejasno. Darwin pa je bil ravno tako bistroumen pri spoznavanju raznih slučajev, ki so stavili teoriji največje naloge, kakor pri reševanju teh problemov. In to je bilo, kar je napravljalo njegovemu nauku pot; težave, ki so se zdele nepremagljive, so bile odstranjene.

Med deli Darwinovimi je najznamenitnejše „Über die Entstehung der Arten im Tier- u. Pflanzenreich durch natürliche Züchtung oder Erhaltung der vollkommenen Rassen in Kampfe ums Dasein.“ O tem delu pravi E. Haeckel: „Gewiß hat die Reform der vergleichenden Anatomie und Physiologie durch Johannes Müller der ganzen Biologie eine neue, fruchtbare Epoche eröffnet, gewiß waren die Begründung der Zelltheorie durch Schleiden und Schwann, die Reform der Ontogenie durch Baer, die Begründung des Substanzgesetzes durch Robert Mayer und Helmholtz wissenschaftliche Großtaten ersten Ranges; aber keine von ihnen hat nach Tiefe und Ausdehnung eine so gewaltige, unser ganzes menschliche Wissen umgestaltende Wirkung ausgeübt wie Darwin in seiner Theorie von der natürlichen Entstehung der Arten.“ S tem svojim delom, s to teorijo je podal Darwin res „subjektiven dokaz o notranji resnici“. Pokazal je, da niso postavljene vse stvari okolo nas na zemlji kot slučajnostne kapice, enotna vez. In koliko veličastnejši je bil načrt, koliko veličastnejša roka stvarnikova, ki je odločil razvitek iz enega v drugo, kakor pa če bi postavil stvari drugo poleg druge le zaradi ene — zaradi človeka — brez drugega, brez višjega smotra, brez sorodnosti in brez drugega namena, kakor da služijo vse edinole človeškemu egoizmu...

In ne samo ta globoka misel, ki je bila poleg raziskovanja Darwinova vodnica pri descendenčni teoriji in pri selekcijskem principu, in ne samo enostavnost in lahka umljivost tega principa, tudi in ravno ta že prej omenjena bistrost in jasnost Darwinovih dokazov so bile agende, ki so mu v kratkem pridobile mnogih in entuzijastičnih privržencev. Pa naj bi bila dalekosežnost njegovega kakor tudi drugih prilagodniških principov kritičnemu pogledu prevelika, se bo moralo vendar sčasoma priznati, da izvira mnogo znakov, ki jih ima na svojem programu tudi najnovejša biološka metoda, ravno iz razlage selekcijskega ali prilagodniškega principa.

V zgoraj omenjenem glavnem svojem delu se je ognil Darwin perečemu vprašanju.

*) Knjige nimajo slovenskih naslovov, zato jih tudi ne predstavljam. Op. pis.

Odkod človek? — In šele l. 1871. — 22 let po prvem glavnem delu — je izšla knjiga „Die Abstammung des Menschen und die geschlechtliche Zuchtwahl“. Ne spominjam se natančno, kje, le to vem, da neke v slovenščini sem čital stavek, da je bil Darwin od svojih prijateljev prisiljen k izdaji te knjige, za kar ravno govori, da jo je izdal šele toliko časa po svoji prvi glavni knjigi. — Bog je ustvaril v šestih dneh svet, če pa Darwin ni mogel napraviti v enem dnevu koraka od cikle do pitheokidske teorije — od prvotne stanice pa do teorije razvitka iz opice — pa kaže samo, da je človek Darwin res raziskoval in mislil... in pri tem gotovo ni trpel Bog in njegov ugled nobene škode. Še pred njim pa je izdal njegov prijatelj Huxley svojo brošurico „Zeugnisse für die Stellung des Menschen in der Natur“, v kateri kaže ravno pitheokidsko teorijo kot potrebno posledico darvinizma.

V teh svojih delih je dal Darwin smer, v kateri se je začela gibati biologija in anatomija, on je izprožil kamen, ki se je začel kotati — in Darwin je bil provzročitelj in stvaritelj descendenčne in selekcijske teorije, filogenije — in ne trdim nič preveč, če imenujemo njega za očeta Haecklove „Antropogenie“ in vsega njegovega sistema.

Še nekaj je v njegovem delu, česar ne smemo prezreti. „Toliko različnih vrst je, kolikor različnih oblik je ustvarilo v začetku neskončno bitje — je rekel Linné z Mozesom ter je razstavil kamene, rastline in živali v vrste in razrede, v družine, ki so jim bile očitane stroge meje. Sicer je bila ta razdelitev jako praktična in zato se je tudi hitro uveljavila in je v rabi še danes v živalski in rastlinski razdelbi. Nevarna pa je bila teoretiška dogma, ki jo je ustvaril Linné s svojo razdelitvijo, ker je poznal le živali in rastline, ki so na zemlji sedaj; ni pa imel pojma o mnogih izumrlih vrstah in se ni nanje oziral ter jih vpošteval. Fosilne živali je spoznal šele Cuvier, ki je prvi opisoval l. 1812 petrafakte. Vendar pa se je držal krčevito Linnéjevega sistema ter razlagal vse izginjenje starega kakor produciranje novega po raznih velikih katastrofah ter je ustvaril s tem takozvano katastrofsko teorijo. In obglej diese Kathastrophentheorie von Cuvier zu den absurdesten Folgerungen führte und auf den nackten Wunderglauben hinauslief, gewann sie doch bald allgemeine Geltung und blieb bis auf Darwin (1859.) herrschend“ — pravi E. Haeckel in pr znanosti s tem Darwinovo zaslugi.

To bi bil Darwin kot mislec in raziskovalec. Mislec: „Der hohe Optimismus, der aus seinen Anschauungen spricht, ist widergespiegelt in dem Wesen des Mannes, der sie schuf. Sie gewinnen in ihrer Wechselwirkung ihre innere Wahrheit und Notwendigkeit, ohne die eine wissenschaftliche Theorie ihres Lebensnerves entbehrt“ — pravi dr. van Troy in to bi bil napis Darwinu-mislecu. Vendar pa so njegove zasluge kot raziskovalca in prirodoslovca v delu večje: „Seine eigenartige Gabe, die ursächlichen Zusammenhänge zwischen scheinbar voneinander unabhängigen Erscheinungen zu entdecken — diese wunderbare intuitive Fähigkeit macht sich in allen seinen Werken und bei zahllosen seiner Einzelentdeckungen geltend und erhebt ihn weit über den Rang des scharfsinnigen Beobachters zu jenen des genialen Naturforschers“ — čitam v kritični študiji o Darwinu.

In tako edino se mu je tudi mogel posrečiti dokaz za nauk, ki je spravi v vzročni stik prirodoslovne teorije z mnogimi in kompleksiranimi naravnimi pojavi. Njegovo delo pa po Haecklovih besedah „läßt ihn heute — als den wirkungsvollsten Naturforscher des neunzehnten Jahrhunderts erscheinen.“

Pav. Flerè.

Izvenšolsko delovanje učiteljstva.

Poročal na zborovanju učiteljskega društva za sezanski okraj Al. Hrešček.

(Dalje.)

V naslednjih točkah naj podam nekatere panoge našega izvenšolskega delovanja, o katerih bo treba v prvi vrsti razmišljati izvoljenemu odseku ter ukreniti potem vse potrebno, da se uresniči.

Vse naše delovanje bodi umerjeno v prvi vrsti za smotrom, da osvobodimo nekoliko naše ubožno ljudstvo perečih materialnih skrbi, ki ga tlačijo. Le gmotno dobro situiran človek bo mogel slediti z dobičkom drugim našim prizadevanjem, ki streme za njegovo moralno povzdigo. Zategadelj otvarjam vrsto našega delovanja z ustanavljanjem hranilnic in posojilnic. Posojilnice igrajo v socialnem življenju važno vlogo. One posejajo globoko v interese in življenje našega ljudstva. Kako pa bi tudi ne? Saj so one zavodi, ki delujejo z denarjem in to v neposredni bližini. Denar sveta vladar. Kako težko požre to bridko resnico siromak, ki se muči na vse kriplje, da bi se dokopal do česa. Končno pa se le mora ukloniti dejstvu, da živimo v času denarnega absolutizma. — Koristna so pevka, izobraževalna, sokolska in druga slična društva; plemenit je njihov namen. Vsa bazirajo na idealni tendenci. Toda ubogi naš kmet ima premalo smisla za idealne naše tendence. Kako ga bo tudi imel? Pregloboko tiči siromak v materiji, da bi mogel pokukati izza tega kitajskega zidu. Če se sploh vzdigne iz teh temnic, se to zgodi le za trenutek, da se precej nato še globlje pogrezne v temno in zatohlo sfero skrbi za materijo. Rešimo prej kmeta kolikor mogoče iz tega obupnega položaja, in potem šele bo mož pristopen za lepe naše idealne namene. Lačen človek ima rajši pred seboj skledo repe in krompirja kot pa da bi gledal Rafaelove slike in poslušal Wagnerjeve opere.

Posojilnice so torej vsekakor najhvaležnejše polje našega delovanja. Tu se lahko mnogo stori za blaginjo naroda, in sicer mnogo, ne da bi se bilo treba mnogo truditi. Koliko požrtvovanja zahtevajo od nas naše narodne naprave z idealnimi bazami, to ve le oni, ki je to poizkusil. Posojilnice vzamejo človeku po par ur na teden, in delo, ki ga povzročajo, ni niti desetino tako težko in utrudljivo kakor n. pr. poučevanje petja.

Kaj pomenijo posojilnice v narodovem življenju, nočem razlagati; opozarjam le na Kranjsko, kjer drži klerikalna stranka svoje ljudi ponajveč le s posojilnicami v svojih pesteh. Če hočemo imeti ljudstvo, snujmo posojilnice. Na Krasu jih imamo do sedaj le jako malo število. Tovariši! Druge občine, ki nimajo še svojih posojilnic, se morajo v najkrajšem času prilagoditi zgledu pridnejših. Ne ustrašimo se težko! Vaš odsek bo podal vsakemu vsa potrebna navodila, podpiral na vse mogoče načine, tako da bo podjetje, kar se tiče vodstva, kmalu v najlepšem tiru. Ob tej priliki opozarjam na Lapajnetovo praktično knjigo „Slovenski posojilničar“.

Odsek za izvenšolsko delovanje bo preskrbel sedaj v prvi vrsti jasno sliko o vseh kraških krajih, da bo vedel, katerega kolega pozvati in kateremu pomagati pri ustanovitvi nove posojilnice. Da bo mogel stati vedno s strokovnjaškim svetom na strani svojih tovarišev, bo moral stopiti v korespondenčno zvezo z združnimi zvezami. Če ustanovimo kaj, mora biti trdno kot kraške skale; blamaž se bojmo kot ognja, da nas ne diskreditirajo. Potem je po nas.

Druga, specialno kmetiškega vprašanja dotikajoča se naprava so zavarovalnice za gove o živino. Tukaj naj se učiteljstvo le toliko pobriga, da se ta prekornostna društva ustanove povsod, kjer jih še ni in kjer se vidi, da bi se izplačala. V premajhnih krajih se ne rentirajo. Tudi tam, kjer je več malih krajev preoddaljenih eden od drugega, ne kaže nikakor ustanavljati živ. zavarovalnic. Tam bi šlo mogoče s podružnicami s centralno blagajnico v večjem kraju. Na vsak način pa je ustanavljanje takih zavarovalnic za nas manjšega pomena kot snovanje posojilnic; posebno ker se je za prvoimenovane zavzel v zadnjem času jako intenzivno deželni odbor goriški. Omogočeno je sedaj zaradi neke akcije dež. odbora snovanje takih zavarovalnic tudi v manjših krajih.

Jako hvaležno pa je za vsakega učitelja, da se pouči nekoliko o najnavadnejših boleznih goveje živine.

Dober nasvet v sili se nahajajočemu kmetu nam pridobi često več simpatij in spoštovanja kakor vsaletno poučevanje narodnega petja. Posebno je to na mestu v tistih krajih, ki so oddaljeni od živinozdravnika in kjer ni nobenega človeka, ki bi se nekoliko spoznal v živinskih boleznih. Odsek ima tudi tu lepo in hvaležno nalogo. Poizvedovati je treba v prvi vrsti, kje bi bilo potreba ustanoviti novo zavarovalnico, kje je malo izkušenih mož v živino-

reji. Preskrbel bi nam potem lahko tudi kako predavanje od živinozdravnika o živinskih boleznih, profilaktičkih sredstvih zoper te itd.

Sploh pa se mi učitelji premalo brigamo za kmetiško stroko. Pehamo se za raznimi prereditvami in ljudsko razveseljevanje in moralno povzdigo, ne čutimo pa potrebe, da bi tudi v kmetiški stroki prvačili na vaseh. Zato ni čudno, če uživa kak preprost kmet, ki ima mogoče en kurz kmet. šole, in ki pozna par lekov za kravje bolezni, mnogo večje spoštovanje in občudovanje kakor mi učitelji, ki ne znamo nasvetovati kmetu niti, kdaj naj kupi „sol amare“ za svoje bolno živinče. Tudi pri nekoliko inteligentnejših posestnikih, ki so nam sicer že zdaj naklonjeni, bi imponirali, če bi jim znali nasvetovati kako zdravilo ali pa kako novo vrsto semena. Odsek naj bi naprosil časih znane strokovnjake in kmetiške učitelje, da bi nam preskrbeli kakih predavanj iz svoje stroke.

Premalo praktični smo, tovariši! Doma imamo učene razprave o modernem svetovnem nazoru, o duševnih znanostih, o kozmopolitiki itd., ne brigamo pa se, kaka vrsta rži obrodi boljše na naših tleh in za druga taka malenkostna, a v življenje našega kmeta, ki mu hočemo pomagati na noge, globoko segajoča vprašanja.

Tudi o cenjenih tovarišicah velja ista sodba.

Kar se pa tiče občevanja z ljudstvom, si pa stoji menda kolegi in kolegije na ekstremnih stališčih. Kolikor so kolegi večkrat predomači v občevanju z ljudstvom, toliko so kolegije preteje. Malokdaj prakticirajo one tako hvalevredno in hvaležno navado, da bi pogledale tupatam v kak kmetiški dom ter tu s prijazno besedo in pametnim nasvetom lajšale gorje, ki vlada večkrat po teh pravcatih domovih ljudske bede in nesreče. Ko bi vedele tovarišice, kako blagodejno vpliva taka tolažilna beseda na materino srce, gotovo ne bi se mogle potem več ustavljati neki notranji humanitarni sili, ki bi jih primorala vedno na novo in novo vlivati hladilnega balzama na pekoče rane, ki jih zadaja ubožnost in nevednost.

V dosedaj navedenem ni še označeno vse naše delo na gospodarskem polju; mnogo bi se še dalo govoriti n. pr. o ognjegasnih družstvih, mlekarskih zadrugah, kmetijskih podružnicah i. dr. podobnih gospodarskih napravah; toda jaz sem se omejil le na že povedano, in sicer 1. zaradi tega, ker nisem nikak strokovnjak na teh poljih, 2. pa tudi zaradi tega, ker ni bil moj namen podati danes vseh mogočih panog našega delovanja, ampak le zbuditi v življenje delaven odsek, ki bi pozneje na podlagi svojih informacij dalje razvijal svoje plodonosno delovanje na vsi črti. Dovolj je, da podam za začetek le nekoliko misli — ki seveda niso originalne — ker vsa poznejša naloga pripada odseku, ki nam bo tako in tako pri vsakem našem zborovanju podal novih načrtov, o katerih bomo vedno sproti razpravljali.

Dovolite mi sedaj, da se dotaknem še nekaterih točk o kulturnem našem delovanju med kraškim ljudstvom.

Začenjam s pevskimi in bralnimi društvi. Do zadnjega časa so bila ta društva popolnoma samostojna; reči hočem namreč, da so imela sama sebe za najvišji in edini smoter. Jaz smatram ta, posebno pa pevška društva v prvi vrsti le kakor sredstvo v dosego nekega drugega namana, in sicer ljudskih knjižnic. Pevska in bralna društva, kakor tudi prirejanje veselice s pomočjo teh, naj nam bodo le preludij k oni veličastni simfoniji, ki jo mislimo ubrati v korist narodu. Kolikor pa ona sama direktno vplivajo na duševno ublaženje, je vsekakor tudi jako vredno upoštevanja. Tako imamo dva tehtna razloga za reklamo teh društev.

Glavno izobraževalno delo nam bodo opravljale vsekakor le ljudske knjižnice. Naše ljudstvo pa sploh jako rado čita. Kolikokrat pridejo k meni mladeniči in dekleta, da bi jim preskrbel kako čtivo. Storim seveda, kolikor je v moji moči, a največkrat jih moram odseloviti praznih rok. Srce mi krvavi, ker ne morem postreči ljudstvu s tem, o čemer sem prepričan, da je edino sredstvo, pomagati vedoželjnim dušam iz teme nevednosti ter jih iztrgati iz srednjeveških predsodkov, ki ovirajo kakor coklja vsak moderen svetovni nazor, vsak prosti duševni polet. Tovariši in tovarišice! Zastavimo

Dalje v prilogi.

vse moči v to, da pridemo čimprej v vseh večjih kraških vaseh do ljudskih knjižnic. Denarna sredstva za to se bodo morala preskrbeti seveda z združenimi močmi. Pevska in bralna društva, občinski zastopi, naš odsek za izvenš. delovanje, hranilnice in posojilnice si bodo morali podati roke k složnemu delu na tem polju. Odsek ho moral stopiti v zvezo z dijaškimi ferialnimi društvi, ki se v zadnjem času ponekod jako mnogo prizadevajo za ustanavljanje ljudskih knjižnic. Ta bi, kolikor je meni znano, jako rada stopala z nami roko v roki po poti za prosvetnim delom med našim ljudstvom.

Če bodo vsi učiteljski socialni odseki točno vršili svojo nalogo ter se, dobro organizirani, zvezali v skupni „Socialni zvezi“, bo omogočeno tudi honoriranje in izdajanje poljudnih poučnih razprav, ki jih naše ljudstvo tako krvavo potrebuje.

Strokovnjake bomo imeli tako v evidenci in zaraditega ne bo težko obrniti se na pravega za sestavo nove poučne brošure.

(Dalje.)

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani. registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca januarja: K 22.563,43.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt. znakah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Jubilejska samopomoč. Vse one tovariše, ki še niso poravnali letnine za 1909 in starega dolga, prosim, da to čim preje store. Predsednik.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za laški okraj zboruje v nedeljo, dne 7. sušca 1909, ob 10. uri dopoldne v slovenski šoli na Laškem po sledečem dnevnem redu:

1. Zapisnik zadnjega zborovanja.
2. Dopisi in društvene zadeve.
3. Predavanje tovarišice H. Rieger, oziroma tov. B. Jurka.
4. Poročilo zastopnika učiteljstva v okrajnem šol. svetu.
5. Slučajnosti.

Tovariši, tovarišice, pridite vsi! Na veselo snidenje! O d b o r.

Konjiško učiteljsko društvo bo zborovalo v nedeljo, dne 7. sušca t. l. ob pol 11. uri dop. v slov. šoli v Konjicah. (Torej ne v četrtek.)

Najvažnejša točka vzporeda bo govor tov. A. Peska „Naš cilj“.

Pridite zavedne tovarišice in zavedni tovariši! Nujno in vpludno vas vabi Rado Jurko, t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za brežiški in severniški okraj zboruje letos drugič v nedeljo, dne 7. marca t. l. ob 11. uri dop. v Brežicah.

- Dnevni red:
1. Zapisnik zadnjega obnega zborovanja.
 2. Dopisi, poročilo predsedništva in društvene zadeve.
 3. Iz šolske prakse.
 4. Predavanje.
 5. Želje in nasveti.

K mnogobrojni udeležbi vabi vpludno o d b o r.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo zboruje v četrtek, dne 4. marca 1909, ob 10. uri predpoldnem v Slovenski Bistrici z naslednjim dnevnim redom:

1. V. Parma: Čolničku. Poje društveni pevski zbor.
2. Dopisi.
3. Predavanje g. dr. Murmayrja, zdravnika v Slovenski Bistrici.
4. Pogovor o važnem dopisu „Učiteljskega društva za laški okraj“.
5. Kako so se obnesli prvi roditeljski sestanki v našem okraju.
6. Volitev zapisnikarja.
7. Slučajnosti.
8. H. Volarič: Slovan, na dan! Poje društveni pevski zbor.

Po obedu bo pevška vaja, zato naj pevke in pevci prinesejo vse društvene note s seboj. K udeležbi vabi o d b o r.

Učiteljsko društvo za ljutomerski okraj je zborovalo dne 11. t. m. v Ljutomeru. Letos že vdruge sklicani občni zbor se zopet ni mogel vršiti, ker se je zborovanja udeležilo le 19 članov.

Sramota za naš okraj, zakaj menda ni na celem Spodnjem Štajerskem učiteljskega društva, kjer bi vladale tako žalostne razmere kakor pri nas.

Najodločnejše je obsojati tovariše in tovarišice, iz zgornjeradgonskega okraja, ki se razen dveh častnih izjem (tov. Petovar in Lah) sploh ne udeležujejo naših zborovanj. Učiteljstva od Sv. Jurja in Negove nismo videli že celo leto. Žalostno, da se ne zavedajo dolžnosti, ki jih vežejo napram svojemu stanu. Zaslužijo da bi prišli z njihovimi imeni na dan. Pa tudi tovarišice od Sv. Križa in Sv. Duha ne vidimo nikoli v naši sredini. Zlasti pa se opaža, da se tovariši-nadučitelji izogibljejo naših zborovanj, od katerih bi smeli pričakovati, da bi zlasti mlajše učiteljstvo navduševali za našo stanovsko organizacijo.

Sicer pa je zaman pisati o naših razmerah, koliko pa jih je od teh brezbriznežev, ki sploh čitajo „Učit. Tov.“ — Škandal!

Predsednik otvori zborovanje in se v svojem govoru spominja onih malomarnežev, ki s svojo odsotnostjo ovirajo vsako društveno delovanje ter naznani, da noče več predsedovati društvu, ki samo še životari. Želi bodočemu predsedniku več sreče. Navzoči vzamejo predsednikov odstop z obžalovanjem na znanje, saj je tov. Tomažič eden izmed najdelavnejših v našem društvu.

Ravnatelj Robič poroča o delovanju okr. šolskega sveta v lanski dobi. Predsednik se zahvali za točno poročilo kakor tudi za zastopstvo v prid učiteljstva.

Zanimiv je bil tudi referat, ki ga nam je podal tov. Cvetko: „Kako usposobljati otroke, da prosto in v zvezi govore“. Zbudil je največjo pozornost vseh navzočih.

Tov. Tomažič je mnenja, da je treba nekaj ukreniti zaradi obnega zborovanja. Predlaga, naj se vsi tisti, ki se nečesto ali ne morejo udeležiti naših sestankov, vsaj dvakrat na leto vpišejo kot podporni člani.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje v četrtek, dne 4. marca 1909, v Ptujju v okoliški šoli. Začetek točno ob 10. uri dopoldne.

Vzpored:

1. Dopisi in društvene zadeve.
2. „Šolska mladina pred izstopom in po izstopu iz šole.“ Predava tov. A. Hren, učitelj na Ciril-Metodovi šoli na Muti.
3. „Učiteljstvo in združništvo.“ Predava M. Štibler, potovalni učitelj „Zadružne Zveze“ v Celju.
4. Prostovoljna predavanja.
5. Vprašalna škrinjica.
6. Slučajnosti.

Ker sta 2. in 3. točka velevažni, pričakujemo polnoštevilne udeležbe, posebno še, ker je okrajni šolski svet ptujski na prošnjo društvenega odbora dovolil, da smejo dati šolska vodstva, oziroma krajni šol. sveti dotičnim učiteljem in učiteljicam, oziroma nadučiteljem, ki imajo 4. marca t. l. pouk, dopust za ta dan, da se lahko udeležijo tega velevažnega zborovanja. — Upamo torej, da se udeležijo vsi polnoštevilno tega zborovanja.

Po zborovanju je skupni obed v gostilnici Zupančič. Kuvert 1 K. Opomnim še, da se zborovanje začne res točno ob 10. ali najpozneje en črt na 11. uro, ker je vzpored obširen. Blagovolite priti torej pravočasno.

K obilni udeležbi vpludno vabi o d b o r.

Goriško.

Učiteljsko društvo za goriški okraj zboruje dne 4. marca t. l. ob 10. uri predpoldne v Ajdovščini.

Dnevni red:

1. Ogledovanje valjčnega mlina in predilnice.
2. Metode prirodopisnega pouka s posebnim ozirom na „biološko“ predava c. kr. okrajni šolski nadzornik g. Fr. Finšger.
3. Raznoterosti.

K obilni udeležbi vabi o d b o r.

NB. Odhod vlaka iz Gorice ob 8.15.

Odbor učiteljskega društva tolminskega je sklenil, da postane tolminsko učiteljsko društvo ustanovnik za učiteljski konvikt. V ta namen krožijo sedaj med učiteljstvom 4 okrožnice za nabiranje doneskov k ustanovnici.

Dosedaj so vplačali po čeku naslednji: Trebše Andrej na Srpenici 3 K, Uršič in Pleško na Žagi 6 K, Miklavč Albin v Smaštev 2 K, učiteljstvo kobariške štirirazrednice 8 K, Skrt Pepina v Volčah 1 K, Perin Ana v Plužah 3 K, učiteljstvo bovske petrazrednice 15 K, Miklavčič Franc na Livku 2 K, Gruntar Aaton na Vrsnem 2 K, Komavli Štefanija na Trnovem 2 K, Učit. društvo po Kutinu 8 K, Pakovšek Josip pri Sv. Luciji 3 K, Gerželj Ana pri Sv. Luciji 2 K. Hvala! Le vrlo naprej — drugim v lep zgled!

O d b o r.

Istra.

Slovensko učiteljsko društvo v Istri vabi k izrednemu obnemu zboru, ki se vrši 11. marca t. l. ob 10. uri zjutraj v Borštu s sledečim dnevnim redom:

1. Pretres načrta disciplinarnega zakona.
2. Katere druge zakone bi bilo potreba še pretresti?
3. Kako naj bi se oživili roditeljski shodi v Istri?
4. Slučajnosti.

Tovarišice in tovariši, odbor vas vabi, da se prigrasite pri njem oni, ki bi želeli predavati o zgoraj navedenem ali o katerem drugem predmetu najkasneje do 7. marca t. l., da ne bomo na obnem zboru trtili dragocelega časa.

Odbor je izbral kraj Boršt, četudi ve, da bi tovarišice in tovariši, službujoči v okolici Kopra bili bolj zadovoljni, ako bi se obdržal občni zbor kje v okolici koprski. Odbor je upošteval dejstvo, da imajo člani iz koprške okolice do Boršta ugodno železniško zvezo, medtem ko če bi bilo zborovanje v koprski okolici, bi se ne mogli povrniti še isti dan člani iz podgrajskega okraja.

Tovarišice in tovariši, dana vam je prilika, da pokažete svojo stanovsko zavednost s tem, da se spomnite svojih dolžnosti do društva. Zgledujemo se po delavcih! Oni imajo svoja društva in večkrat obdržujejo svoje shode, a vsakokrat jih je navzočih na stotine. Čudno in sramotno je za učiteljski stan, ako se udeležijo zborovanja le malo število članov, kakor se to dogaja zadnji čas.

Naročajte in širite naš list!

Srednješolski vestnik.

**** Proforski zbori vseh slovenskih gimnazij na Kranjskem** so sklenili, da imajo v bodoče biti šolska izpričevala in letna poročila slovenska, da se uvede na vseh slovenskih gimnazijah slovensko uradovanje in da se ima tudi na konferencah učiteljskih zborov razpravljati izključno v slovenskem jeziku.

**** Zopet novomeška gimnazija.** Pišejo nam: O tem perečem vprašanju se je že mnogo govorilo in pisalo, toda še zmerom ne dovolj. Znano je, da se vsaj v Avstriji stori definitivni ukrep šole, ko se je že zgodila nesreča. Kako je naše gimnazijsko poslopje v higieničnem oziru, to je že na zadnjem shodu povedal naš vrli dr. Schegula. Veleredek jubilej bi se že lahko praznoval, odkar se je lesen tlak v posameznih razredih napravil, da bi se bil kdaj popravil tako, da bi zadostoval vsem higieničnim predpisom, po katerih se na nemških gimnazijah gotovo najstrožje ravna, tega ne pomnijo najstarejši ljudje. Naša gimnazija je torej vzgojevališče raznovrstnih mikrob, ki našim dijakom gotovo ne prizanašajo. Tukaj dobi dijak kal boleznih, ki ga več ne zapusti, in gotovo v več slučajih tudi ugonobi potem, ko je zavod že davno zapustil. Danes poročamo o slučaju, ki kaže na najeklatantnejši način, kako malo skrbi učna uprava za potrebe — seveda, malomestnega gimnazija, ki se ga „umetno goji“, o slučaju, ki naravnost kriči v nebo. Tretješolec L. se je v svojem razredu izpodtaknil ob žebelju, ki je segal iz tal, je padel na koleno in se pri tem ob drugem takem žebelju tam tako poškodeval, da je zaradi tega moral v bolnico, bil operiran, zamudil blizo 250 učnih ur in morebiti ne bo nikdar več normalno hodil. Naj se učna uprava izgovarja kakor hoče, ta slučaj je prabit in gotovo ni zadnji. Svetujem torej, da se našega gimnazijskega vprašanja ne pusti v nemar, da se vedno drega, trka, priganja, da voz ne bo obtičal v blatu, v katerega je že zagazil in da se za nas najaktualnejše vprašanje vendar že enkrat reši na spodoben način, da se ne bo svet škandalizoval.

**** 300.000 kron** je baje določila vlada za novomeško gimnazijo. Tako vsaj poročajo z Dunaja.

**** Prof. A. Bezenšek**, ustanovnik slovenske stenografije, v Plovdivu na Bolgarskem je šel v pokoj in se naselil stalno v Celju. Bezenšek je prvi priredil tudi bolgarsko stenografijo.

**** Ravnateljstvo mesto na realki v Gorici.** Poslanec Štrekelj je pri naučnem ministrstvu posredoval glede imenovanja novega ravnatelja na višji realki v Gorici. Zahteval je, da mora biti ravnatelj vešč slovenskega italijanskega jezika. Ker je ravnatelj goriške gimnazije Italijan, mora biti ravnatelj realke Slovenec. Izročil je ministrstvu tudi spomenico, v kateri je statistično dokazano, da mora biti imenovan Slovenec.

**** Na ljubljanski realki** je razpisano učiteljsko mesto za slovensčino in nemščino.

**** Umrl je** v Spodnji Idriji namestni učitelj na državni gimnaziji v Brnu Ivan Balant. Prej je služboval v Plznu. Prezgodaj umrl pokojnik je bil star šele 30 let in je bil marljiv dijak in med prvimi Slovenci, ki so študirali v Pragi. Dasi hudo bolan, se je skoraj do zadnjega trenutka bavil s študijami in prav, ko jih je imel izvršiti, ga je doletela

kruta smrt. Podlegel je bolezn slovenskega ubogega dijaka — sušici.

**** Stolica za slovansko filologijo na Dunaju.** Nemci se grozno repenčijo in prete „daš sie noch ein Wörtchen sprechen werden“, ker bo, kar je popolnoma umestno, zasedel st lico za slovansko filologijo na Dunaju Slovan. Hoteli so imeti Nemca dr. Bernekerja, ki se mu je pa zdelo neumno predolgo čakati in je prezevel mesto v Bratislavi. No, N e m e c naj bi bil na stolici za slovansko filologijo! Res, slepi so v svoji prepotenci!

**** Na ljubljanski realki** je bil konec I. tečaja prava katastrofa. V nekaterih razredih je izdelalo samo po 8 dijakov, vsi drugi so padli. Zadnji čas je, da se na tem zavodu napravi red!

**** Križ — Kriech.** Profesor na realki v Knittelfeldu, slovenski križ, je prosil namestništvo, da se sme pisati po nemško Kriech. Namestništvo mu je to dovolilo, in sedaj je domovina rešena!

**** Realka v Ljubljani — nemška posest.** Pred kratkim je dijak-privatist delal maturo na realki in maturitetni komisiji je predsedoval nemški deželni šolski nadzornik B e l a r. Ker je ta gospod nastavljen kot nadzornik le za nemške šole, smatra vlada realko za nemško, čeprav je večina učencev slovenske narodnosti.

**** Osebne vesti.** Dr. Pavel Kozina v Ljubljani in Fran Pengov v Št. Vidu sta dobila naslov profesorja, istotako Josip Mazi in Anton Koželj na ljubljanski realki.

Književnost in umetnost.

Domače ognjišče. Leto III., št. 1. Vsebina: 1. Dr. Janko Bezjak: O domači kazni. — 2. Domači zdravnik. Dr. Démeter Bleiweis-Trsteniški: Hiperplazija žrelne bezgavke. — 3. Slike iz vzgoje. M. Oker-Blom.-Burgsteiner: Pri stricu zdravniku na deželi. — 4. Listek. Dr. P. Grošelj: Potres v Italiji. — 5. Dopisi. — 6. Drobtine. — S to številko je stopilo „Domače ognjišče“ v svoj tretji letnik. S tem je že dokazana potreba tega lista, ki potom lepe, zbrane in bogate vsebine izvršuje svojo plemenito nalogo, ne meneč se za neopravičene in sirove napade nasprotnikov ljudske prosvete. Dolžnost učiteljstva je, da čim najbolj razširi ta list, ki sklepa najtrdnjšo vez med šolo in domom ter pospešuje pravo vzgojo in daje navodila staršem in vzgojevalcem slovenske mladine, kako naj dvigajo nje duševno in telesno blaginjo.

Zvonček objavlja v 2. letošnji številki tole izbrano in zanimivo vsebino: 1. Snežinke. Borisov. Pesem. — 2. Kaj nam je pripovedoval naš dedek. A. P e s e k. Povest. — 3. Mladi godec. E. G a n g l. Pesem s podobo. — 4. Kdor ne uboga... Ivan Bezeljak. Pesem. — 5. Jankove zgođe in nezgođe. Borisov. Povest. — 6. Sinko — nikar! Fran Silvester. Pesem. — 7. Luna. Fran Žgur. Pesem. — 8. Zvonček. Fr. Kodelnik. Igrokaz. — 9. Za pustni čas. Podoba. — 10. Prvič na konju. Komppoljski. Povest. — 11. Želja. Fr. Kodelnik. Pesem. — 12. Prošnja. Fr. Kodelnik. Pesem. — 13. Bolnica. E. G a n g l. Pesem s podobo. — 14. Nekaj o potresu. — c. Poučni spis. — 15. Kdo je močnejši? Podoba. — 16. Pust. Osojski. Pesem. — 17. Bog in sv. Peter. M. Pintarjev. Legenda. — 18. Pouk in zabava. Senčna podoba. — Kaj je bilijon? — Čarobni kvadrat. I. B. — Kako ohranimo meso sveže. — Velikanska kuruza. — Najdebelejšo drevo na svetu. — Izredno debel krompir. — Človeška velikost se menjava — Mož 50 let. — Beštev. — Kotiček gospoda Doropoljskega. — Širite „Zvonček“.

„Odmevi naših gajev“. Priredil Marko Bajuk, I. zvezek. Znani odlični harmonizator slovenskih narodnih pesmi Marko Bajuk, ki je znan po svojih delih, katere sta založila „Glasbena Matica“ in L. Schwentner, je izdal novo zbirko narodnih pesmi z geslom „Lepše kot je naša pesem, še nikoder slišal nisem“. Te „Odmeve naših gajev“ je založilo slovensko glasbeno društvo „Ljubljana“. — Prvi, ravnokar izišli zvezek obsega 10 biserov slovenske narodne pesmi: „Njega ni“ (moški zbor), „Je pa davi slanica pala“ (moški zbor), „Mezlica“ (mešan zbor), „Čez tri gore“ (mešan zbor), „Opdiraj dekle kamrico“ (mešan zbor), „Moj očka majo končiča dva“ (mešan zbor), „Nocoj pa, oh nocoj“ (mešan zbor), „V nedeljo jutro vstala bom“ (ženski zbor), „Rožmarin“ (ženski zbor), „Travniki so že zeleni“ (ženski zbor). Cena zvezku 70 vinarjev. Pevski zbori naj hitro posežejo po prvem zvezku, da kmalu izide drugi zvezek!

„Človeka nikar!“ V Vidmu prirede lepo belestristično obsežno izdajo, katere izkupiček pojde v korist po potresu poškodovanim Kalabrezem in Sicilijancem. Imenovala se bo „L'Arte“. Obsega tudi Trinkoto v gladki laški prevod znane Gregorčičeve pesnitve „Človeka nikar!“

Lavtarjeve računice se ravnokar razpošiljajo šol. vodstvom na ogled in naročitev.

Podpisani jih je za I. in II. razred svoje štiri-razrednice 150 komadov že sprejel in takoj otrokom razdelil.*) ki jim izoborno služijo s svojo pravo metodo. Po tej metodi se ni truditi ne otroku ne učitelju, ampak računstvo se razvija nehoti gladko samo po otroku, brez prestanka, kar druge metode ne vsebujejo in ravno že zaraditega so jako priporočljive. Tovariši, sezite po njih! Sebi prihranite marsikatero besedo „priganjanja“.

Računice izidejo v 3 delih; sedaj je dotiskana I. stopnja v rač. prostoru od 1 do 100 že v II. natisku. Cena sešitku je 60 vin., za 114 strani ta znesek ni previsok, posebno pa ker je dobro vezan z močnim papirjem in lepim tiskom.

Fran S. Kranjc,
nadučitelj.

„Narodne pesmi“ za šolsko mladino so pošle. Na to opozarjamo tovariše in jih prosimo, da malo potrpe. Te pesmi izidejo prav kmalu v pomnoženi izdaji v dveh zvezkih. Posrbelo se bo, da jih bo e. kr. ministristvo za uk in bogočastje tudi aprobiralo.

Ne zabite

„Učiteljskega konvikta!“

Kulturno delo.

„Prosveta“ je h koncu lanskega in v začetku letošnjega leta razposlala prošnje za podporo na različne posojilnice, občinske zastope in rodoljube po celi Kranjski. Nekaj izmed teh se je že odzvalo naši prošnji, velika večina pa še ne. Prosimo vse one, ki so dobili naše prošnje, naj se, četudi z malim darom spomnijo „Prosvete“. Odbor ima že celo vrsto krajev po Koroškem in Kočevskem v vidiku, kjer je krvava potreba, da se ustanovi javna ljudska knjižnica, da se s tem oživi in okrepi narodna zavest ondotnega slovenskega ljudstva, da ne bo za nas za vedno izgubljeno. Ravno v sedanjih časih, ko se Nemci vedno boljbolj organizirajo proti nam Slovence, ko „Schulverein“ in „Südmarche“ z vso silo in z vsemi možnimi sredstvi delujeta za ponemčenje naših bratov na Koroškem in Štajerskem, je treba, da je naše ljudstvo v narodno mešanih krajih izobraženo in utrjeno v narodni zavesti, pa ga ne bo mogel tujec ponemčiti. „Prosveta“ je prevzela to izobraževalno nalogo in jo že par let s sredstvi, ki so ji na razpolago, uspešno vrši. Neobhodno potrebna pa je, da se to izobraževalno delo organizira sistematično, da bo imelo pravi uspeh. Zato pa je treba večjih sredstev, kakor pa razpolaga z njimi „Prosveta“. Da se to tej omogoči to sistematično izobraževalno delo, zlasti na Koroškem, v tem narodno najbolj izpostavljenem delu naše slovenske domovine, je razposlala „Prosveta“ prošnje za podporo, ki naj pripomore k izvršitvi tega načrta. Zato prosimo še enkrat vse one, ki so prejeli naše prošnje, a se še niso odzvali, da naj se s kakim darom spomnijo „Prosvete“ in s tem omogočijo njeno delo.

Odbor „Prosvete“.

Enajsto javno ljudsko knjižnico v Dravski dolini so ustanovili v Rušah pri Mariboru. Dr. Pivko iz Maribora je predaval o pomenu ljudskih knjižnic.

Javno ljudsko knjižnico in čitalnico je osnoval „Sokol“ v Logateu.

Narodna požrtvovalnost naših bratov v Ameriki. Vodstvo „Družbe sv. Cirila in Metoda“ nam piše: Vsem slovenskim društvom doma in na tujem, ki niso ravno v denarnih neprilikah, bodi za zbujevalen zgled „Slovensko podporno društvo sv. Petra št. 50 v Brooklinu“. To društvo je namreč pristopilo naši prepotrebni vseslovenski šolski družbi sv. Cirila in Metoda kot podpornik z letnim prispevkom 50 K. Ravno kar je priposlala banka Frank Sakser iz Novoga Jorka že drugo letnino imenovanega društva. Obenem je dobilo vodstvo „Družbe sv. Cirila in Metoda“ navdušeno pismo od blage podpornice v Brooklinu. V pismu pravijo zavedni brooklinski rojaki: „Naša srčna želja je, da bi dobila „Družba sv. Cirila in Metoda“ izdatne podpore iz Amerike, zlasti sedaj, ko vidimo, kako tudi nas stiskajo sovražni elementi. Dal Bog, da bi se našla darežljiva slov. srca križem sveta in Vas podpirala tako, da bi vam bilo mogoče priti do zdavno zaželenega cilja, spoditi sovražno čete z domače grude matere Slave. Želimo vam v tem letu blagoslova z nebes in mnogo uspehov!“ — K tem idealnim besedam goreče domovinske ljubezni pristavljamo samo „Amen!“ To je: Zgodí se! — Vsem rojakom doma in na tujem, posebno vsem društvom, družbam in korporacijam pa bodi brooklinsko podporno društvo zvezda vednica v čuvstvanju in delovanju za našo edino obrambno družbo. Prav nič ne dvomimo, da se bodo dobile naslednice. Sploh pa naj nam bodo naši ameriški rojaki, ki so istotako trpini za vsakdanji kruh, za vzor rodoljubne ljubavi in požrtvovalnosti. Slovenski časopisi v Ameriki, v prvi vrsti dnevni „Glas Naroda“, se po septembrskih dogodkih

nabrali prav lepe zneske za razne dobrodelne namene v stari domovini; posebno častno se spominjajo „Družbe sv. Cirila in Metoda“, ki ji je „Glas Naroda“ ravno kar zopet doposlal zbirko 60 K, Hvala tisočera uredništvu in vsem darovalcem! — Družbi sv. Cirila in Metoda koristi gmotno, kdor uporablja Fockovo (iz Kranja) ali Gabrščekovo (iz Gorice) milo. S tema tvornicama je sklenila družba zvezo, ki je slovenstvu toliko v korist, kolikor cenimo vrednost, da ohranimo čez 50 slovenskih otrok našemu narodu v tistih pokrajinah kjer bi izgubili mladino, ako bi je ne branila naša družba. Torej, gospodinje pozor! — Družba sv. Cirila in Metoda je prejela za rabljene pošne znamke 80 K. Vrednost nekaterih znamk bi bila prav znatna, ako bi ne bili nabiraleci odstrigli zobčastih robov. Iz Radovljice je prejela družba večje število znamk v posameznih ovitkih lepo sortiranih in ohranjenih. S takimi znamkami se družbi resnično gmotno koristi. Na delo, prosimo!

Politiški pregled.

Slovenska združitev v državnem zboru šteje 125 poslancev, in sicer je: 20 poslancev Zveze južnih Slovanov, 17 Slovenskega kluba, 28 čeških agrarcev, 20 Mladočehov, 17 klerikalnih Čehov, 12 čeških radikalev, 4 moravske ljudske stranke, 2 realista, 4 Starorusini. Ustanovitev te združitve je napravila velik vtisk tudi na Malorusce in Poljake. Ako se ji pridružijo še ti, bo štela 196 poslancev. In to bi bilo velike politične važnosti.

Državni zbor se zopet snide k zasedanju sredi prihodnjega meseca.

Volilna reforma za štajerski deželni zbor je dobila najvišje potrjenje. Deželnozbornske volitve se bodo vršile najpozneje meseca maja.

Istrski deželni zbor ne bo sklican, ker po mnenju ministrstva nasprotuje notranji politični položaj in ker se kmalu snide državni zbor.

Na Češkem se gode sedaj politične persekucije, pa se enake obljublajo tudi Slovincem.

Cerkev — madjarizuje. Madjarski škof Imbo Baude je osrečil svoje vernike, ki so v večini Slovaki, s pastirskim listim, kjer jih opozarja na odredbe naučnega ministra Apponijaja, naj posvetijo v nemadjarških šolah največjo pažnjo učenju madjarščine.

Vojna s Srbijo. Oficialno naznanjajo, da vojne s Srbijo ne bo, ker je vlada vse ukrenila, da se spor reši mirnim potom.

Češki socialni demokratje za svoj narod. V glasilu češke socialne demokracije „Právo Lidu“ označuje posl. Hudec stališče svoje stranke o načrtu jezikovnega zakona: „Socialna demokracija želi, da se parlament ohrani, ker se je zanj bojevala in krvavela. Želi to zaradi socialnih predlogov in tudi zaradi normalnega razvoja razmer v državi. Kaos in pretreslaji vodijo k reakciji. Socialna demokracija želi narodnega sporazumljenja in hoče delovati zanje povsod, kjer nje glasovi padajo na tehtnico. Ali češka socialna demokracija ne bo glasovala za vsako, najmanj pa izprijeno obliko Bienertovih predlog. Nam pa je tudi v dolžnost, da delamo in se borimo za pravico in napredek svojega naroda, za njega gospodarski, kulturni in narodni razvoj. Tudi mi smo sinovi češkega naroda in z njegovo usodo je zvezana tudi naša usoda.“

Vestnik.

„Kaj si neki mislijo pri tem nekateri slovenski profesorji?“ Narodnost, narodna zavest je najmanjša zahteva, ki jo smemo postaviti na slovenskega učitelja. Da pride iz učiteljskega učitelja, ki je saj narodno zaveden, to je najskromnejša zahteva, ki jo smemo postaviti na zavod, ki je namenjen vzgoji učiteljev slovenskemu narodu. Žal, da ni tako! Prepovedano, čeprav ne v večini — značilno so tu že izjeme! — je dijaštvo e. kr. učiteljskega v Ljubljani z duhom germanske ideje. Kruta je ta beseda za slovenski narod in za slovensko učiteljsko — a žal, je resnična. Je letnik na e. kr. učiteljsko v Ljubljani, ki ima v svoji sredini slovenske dijake, kateri so navdušeni zagovorniki nemških idej in obenem navdušeni zagovorniki svojega razrednika. Značilno so tu besede nekega dijaka iz tega letnika o svojem tovarišu: „Sicer je pa resnica da je (slovenski dijak) že itak pol nemčurja! . . .“ Značilno, tem značilneje, ker je dotičnik v svoji zaslepljenosti še nadalje zagovarjal svojega razrednika. — Mi sicer nimamo nič proti temu, da dijaki spoštujejo svojega razrednika, da so mu hvaležni, a vprašam vas: „Zakaj oni slovenski dijaki, ki povzdigujejo tega nemškega profesorja, zakaj oni zavajajo čez slovenske profesorje, zakaj ne spoštujejo njih, ki se res trudijo zanje, ki res delajo v njih korist?“ Odgovor je kaj lahak: „Oni so zaslepljeni; oni mislijo, da je slovenski profesor, ki zahteva od njih znanja, ki je strog z njimi, da je on njihov sovražnik, njih tlačitelj in oni pa, ki se jim hlini, jim da malo učiti, malo zahteva in podpira in izpušča vsakogar, če ga le prosí, oni da je njihov resnični prijatelj!“ Prijatelji! Slabi vzgojevalci, pedagogi boste! Daleč ste zaslep-

ljeni in še na jako nizki stopnji, če tega sami ne uvidevate. Še slabši ste politiki, če menite, da je oni, ki se vam sladka, dobriča in dela za vas „hipno-navidezno“ dobro, res tudi vaš najboljši prijatelj. Oni, ki pred vami preklinja reneгатstvo — ga v resnici pospešuje — on je bil dober vaš vodnik, dobro vas je vodil in kakor tudi uvidevamo, dosegal svoje cilje. „Namen posvečuje sredstva!“ Saj mi je tudi slovenska narodna pesem blago donela pri zidanju mostu do Adrije. — Ali uvidevate, prijatelji tretjeletniki, komu ste izročili ono krasno spominsko knjigo, komu ste dali vsak svojo sliko in od koga ste prejeli sliko „v spomin“? Ali uvidevate, kdo je točil pred vami solze ginjivosti? No, če tega ne uvidevate sedaj, boste uvideli tedaj, ko boste stopili prvič samostojno na šolski oder pred svoj razred in boste rekli: „Tu je nekaj, tu nič in tu premalo!“ — Vzeli boste lepo knjigo v roke in boste študirali — „knjiga bo vaš najboljši prijatelj!“ Tako prijatelj! To iz mnogih virov, v prid slovenskemu narodu in učiteljsstvu; dovolj časa je trpelo slovensko učiteljsko pomanjkanje. Da pa oni g. profesor, ki pred vami proklinja reneгатstvo, v resnici to pospešuje, naj se spomni g. prof. sklepa matur zadnjih dveh let in onih dveh ovčič, ki sta pribežali — ali jih je sam pozval — k njemu prosit ga službe — seveda kot k zaupnemu prijatelju, ker spoznala sta ga šele potem, ko sta odhajala od njega —! Kdo je bil oni, ki jih je nagovarjal k reneгатstvu; kdo oni, ki jim je obljubljal službe le pod pogojem, da zataje samega sebe, da zataje svoj materin jezik? Gospod nadzornik! „Slovenec“ — „Ali morajo res samo nemški profesorji imeti tak nastop, ki pridobiva?“ — In oni album, ki ste mu ga izročili prijatelji; zdi se nam, da ga bo nesel na isti žrtvenik, kamor je hotel nesti poštenje onih dveh tovarišev in rekel bo: „Glej, to je moje delo, to ti poklanjam! — Prejmi, o blažena Südmarche!“ Delite torej, prijatelji, spoštovanje, hvaležnost in vdanost med vse profesorje, ne dajte enemu vsega, drugim nič, ker: „Ker prijatelja izpознаš v ognju!“ — Vaš ogenj pa še ni prišel, ampak šele pride, ko nastopite svoj stan. Da pa tudi pri slovenskih prof. ni vse tako kakor bi bilo želeli, to je pri današnjih razmerah ob sebi umevno.

Učiteljski dobrotniki. Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta je darovala Okrajna posojilnica v Litiji 20 K. Bog plači!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali ti-le tovariši in tovarišice: Starman Fran iz Matenje vasi; Gruntar Anton z Vrsnega; Ažman Josip in Potočnik Uršula z Breznice; Ivan Stupica iz Dražgoš (5 K); šolsko vodstvo v Lozisah; Bertok Josip iz Lazareta pri Kopru; M. Baje in J. Sterlekar iz Banjaloke; Leopold Ferjan iz Olševka. Bog plači!

Tovariši in tovarišice, širite „Domače ognjišče“ med starši šolske mladine in „Našo bodočnost“ pa med šoli odraslo mladino.

Mladini. I. zvezek z 8 slikami, spisal Andrej Rapè. Cena 1 K. Po pošti 10 h več. Lično v platno vezan mladinski spis. Založilo „Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta. Naroča in kupuje se v „Učiteljski tiskarni“.

Spisi Mišjakovega Julčka. I. zvezek z 11 slikami, spisal Julij Slapšak. Cena lično v platno vezani knjigi 1 K; s pošto 10 h več. Rapetov I. zvezek je že vezan, Slapšakov je pa pravkar pri knjigovezu. Oba gospoda pisatelja sta izročila rokopis „Učiteljskemu konviktu“ brezplačno, zato sta obe knjigi kar najlepše opremljeni. To jih bo vesela naša mladina! Zato le pridno po njih. Naročata se v Učiteljski tiskarni.

Koncert na korist učiteljskemu konviktu bo priredilo Kranjsko okrajno učiteljsko društvo pod vodstvom tov. V. Rusa. Tako je prav!

Par pobožnih. V Švihovu je zapovedal občinski predstojnik učiteljsstvu, da mora ob prostih dnevih moliti s šolskimi otroci ob 3. popoldne in da mora biti v prošnjih dneh otrokom za zgled. In ta „stebber pobožnosti“ je bil nekaj tednov pozneje uradno suspendiran od svojega mesta, ker ga je državno pravdišтво začelo zasledovati zaradi krive prisige. — V Kolodeju na Češkem je ukradel 14letni Fr. Bureš muzikantom 40 K in prve 4 K je izdal na ta način, da je dal domačemu kaplanu za mašo-zadušnico za svojega očeta. Tudi čin pietete! — V ženskem samostanu v Sternbergu se je zgodil l. 1908. sledeči čudež: Sestra Jožefa je imela že jako dolgo neozdravljiv abces na levem palcu, in najboljši zdravniki niso mogli pomagati. Ona pa je končno z zaupanjem ovila palec s podobico praškega Jezuščka in je ozdravela. Tako pripoveduje mesečnik, ki ga izdajajo prečastiti očetje na Sv. Hostinu. Mogoče bi se dalo kaj takih radikalnih sredstev uporabiti pri šolski higieni?

Po „Fr. L. St.“

Kranjski deželni šolski svet je njemu prideljenim trem šolskim nadzornikom določil v nadzorstvo ta-le delokrog: a) Levec: e. kr. učiteljske v Ljubljani in privatno žensko učiteljske pri urušinkah v Ljubljani in v Skofji Loki; slovenske ljudske šole v ljubljanski okolici, v postonjskem, logaškem, krškem, novomeškem in črnomeljskem okraju. b) Hubad t vse slovenske srednje šole, mestni de-

kliški licej in višjo deklško šolo v Ljubljani, slovenske ljudske šole v Ljubljani in v kočevskem okraju. c) Belar: nemške srednje šole; privatno žensko učiteljske v Ljubljani in vse privatne nemške šole na Kranjskem.

Pozor, učiteljski naborniki! Pri vojaških naborih imamo učitelji z zrelostnim izpričevalom in dekretom to ugodnost, da nas ne potrdijo v triletno vojaško službo, ampak v nadomestno rezervo. V ta namen mora pa vsak učitelj, ki pride k naboru, do zadnjega februarja vložiti tako-le prošnjo:

Slavno e. kr. okrajno glavarstvo!

Vdano podpisani N. N., rojen l. v je pristojno po svojem očetu v politični okraj zdaj kot učitelj v prosim v smislu §§ 18. in 32. vojnega zakona iz l. 1899. in § 50. vojnih predpisov iz l. 1849, da se me v slučaju, da bi bil potrjen ob naboru l. 1909., uvrsti v nadomestno rezervo. V to svrhu predlagam dekret in zrelostno izpričevalo.

V dne 1909.

N. N.
učitelj.

Brezplačna mesta v morski kopeli v Gračeju. „Deželno pomožno društvo za bolne na pljučih“ razpisuje za tekoče leto šest prostih mest v morskem hospiciu v Gračeju. Pravico do teh mest imajo skrofulozni kakor sploh slabotni in malokrvni, k skrofulozni nagljeni otroci iz Kranjske izven Ljubljane. Kopeli trajajo šest tednov; sprejemajo se le otroci od 6. do 12. leta. Z dokazili o ubožnosti in z zdravniškimi izpričevali opremljene prošnje je vložiti do 1. maja t. l. na predsedstvo „Deželnega pomožnega društva za bolne na pljučih“ v Ljubljani. Zdravniška izpričevala naj se kolikor mogoče ozirajo na zdravstvene razmere dolične rodovine sploh.

Milo slovenstvo v korist. Poročali smo že, da je stopila družba sv. Cirila in Metoda v zvezo z narodnima tvornicama mila, s Fockom v Kranju in Gabrščekom v Gorici. Danes moremo javiti, da je dala ta zveza naši družbi že 200 K, ki jih je poslal g. Andr. Gabršček Bojaki, uporabljamo predvsem drugim tisto blago, ki donša gmotno podporo za obrambo slovenstva! — Družbi sv. Cirila in Metoda je poslal g. Avgust Ničman nekaj starega denarja. Hvala! Priporočamo, da se pregleda po vseh hišah razne zaprašene prostore, dobilo bi se gotovo mnogo starega denarja, ki tam plesni, a družba bi ga dobro uporabila domovini v korist. Lamsko leto je prejela naša družba za tak denar okoli 30 K.

Šesti sestanek trgovskih in obrtniških vajencev je priredilo učiteljsvo meščanske šole v Krškem v nedeljo, dne 21. t. m. Strokovni učitelj tov. Makso Hočevar je nadaljeval predavanje o elektriki. Vsebina tega poljudnega predavanja je bila po priliki tale: 1. opis in razkazovanje različnih galvanjskih členov (Voltov, Danielov, Bunsenov, Grovejev, Smeejev in Leclanchejev člen). 2. Iz po-ameznih členov sestavljamo galvanjske baterije, ki dajejo mnogo močnejši tok nego posamezen člen. 3. Svetlobni in toplotni učinki galvanjskega toka. Zarenje tenke žice. Žarnica in obločnica. 4. Proizvajanje električnega toka z dinamo strojem. 5. Električna gonila (motorji). Cestna železnica. 6. Brvžični brzojavi in Röntgenovi žarki. Pomen poslednjih v kirurgiji. — Predavatelj je imel na razpolago vse potrebne naprave in je stvar tej stopnji primerno poljudno razložil. Da so ga mladi poslušalci pozorno poslušali, mi ni treba posebe opomniti, saj je predmet samobesni velezanimiv in aktualen. — Po predavanju je bila telovadba.

V Zetalah pri Rogateu se je vršil 18. t. m. poučen tečaj „Zveze narodnih društev“, ki je krasno uspel. Vodil je tečaj predsednik „Zveze“ tov. Pesek, predavala sta tov. A. Ogorelec o košarstvu kot domači industriji in g. Prekoršek o narodni ideji. Obe predavanji so poslušalci — ki jih je bilo vkljub delavniku jako mnogo — z velikim zanimanjem poslušali, in živahen razgovor potem je pričel, da so zlata zrna predavateljev padla na rodovitna tla. — Potem je priredilo „Kmetijsko bralno društvo“ veselico s petjem, godbo in gledališko predstavo, ki je vse izborno uspele. Največ zaslug za to prireditev ima učiteljsvo žetalsko, posebno pa nadučitelj tov. Sotošek. Le tako vrlo naprej!

Od Sv. Lucije nam poročajo: Za potovalno ljudsko knjižnico tol. učiteljsva so darovali dosedaj; Prijatelj Josip na Grahovem 53 različnih knjig. Kašča Franc v Tolminu 3 knjige in Mikuž v Logu 1 knjigo. Hvala! Kdor misli še kaj darovati naj stori to čimprej, da odbor izvrši sklep.

Z ljubljanske vadnice. Definitivnim vadniškim učiteljem je imenovan Viktor Jaklič. — Pavla pl. Benzenbergova je pomaknjena v VIII razred.

Umrl je v ponedeljek na Gočah pri Vipavi tamčnji učitelj Anton Bezeg. Pokojnik je nekoliko časa služboval tudi na Primorskem, med drugim v Borštu pri Trstu. Star je bil 34 let. Vzrok smrti — jetika. R. i. p.!

Poročil se je nadučitelj v Ročinu, Ivan Kunc z gdč. Pavlo Berbučevo od Sv. Križa. Čestitamo!

*) Pri nas kupuje vse knjige vsem otrokom okrajni šolski svet, kar je edino prav.

Iz učiteljske službe na Kranjskem. Imenovani so: Marija Babnik za Horjul, Marija Bitenc za Ihan, Marija Odlasek za Kamnik, Ferdo Vigele, nadučitelj za Loški potok, Franja Lunder za Vič, Ljudovika Čretnik za Col, Vincenc Roblek, nadučitelj za Podkraj, Marija Jurca za Knežak, Pavel Lavrič za Kovor, Josip Mihelič za Selo pri Šumbergu, Henrik Lobe za Ambrus, Angela Nagode za Trato, Fran Ločniškar za Sv. Gregor, Marija Pogorelec za Veliko dolino, Terezija Juvanc tudi za Veliko dolino, Ivan Fajde za Dobovec, Gabrijela Šimenc pri Mariji Devici in Polju, Uršula Potočnik za Breznico, Fran Grajland za Kostanjevico, Ivana Pezdir za Žužemberk, Anton Sepaher za Tržič, Alojzija Zadar za Ljubljano, Alojz Potočnik, Alojz Gorjup, Marta Andoljšek vsi trije za Spodnjo Šiško, Fran Gradnik (nadržitelj), Ana Grudnik za Trebelno, Fran Marinšek za St. Vid nad Ljubljano. — Upokoji se nadučitelj Henrik Likar v Grahovem. Marija Znanec se premesti iz Dobruš v Stari trg pri Poljanah. Ivan Kuhar je iz Radomelj premiščen v Krtino. Dalje se imenujejo: Terezija Ravhekar za Radence, Marija Škerjanec za Sv. Jakob ob Savi, Neža Bregar za Zgornjo Šiško.

V Polhovem Gradcu se ustanovi na šoli poseben oddelek za one šolske otroke, ki bivajo čez 4 kilometre oddaljeno od šole.

Šolsko vprašanje na Vrhniki se je rešilo tako, da se ustanovi nova enorazrednica v Ligojni, druga pa na Stari šrangji, nova dvorazrednica v Bevkah, druga pa v Blatni Brezovici.

Šola na Koroški Beli se razširi v štirirazrednico.

Kako love Nemci slovanske otroke v svoje šole? Zima je nadležen gost, ki zahteva kuriva in tople obleke. Mnogo je staršev, ki nimajo s čim kupiti zimске obleke in obutve otrokom; a nahajajo se usmiljena srca, ki naklonijo prezebajoči deci potrebna oblačila. A tudi to delo krščanske milosrčnosti se zlorablja v ponemčevalne namene. Nemci obetajo slovanskim staršem, da podare njihovim otrokom obleko, ako jih zapišejo v nemške šole. Mnogo otrok se vjame vsako jesen na ta lep, ali kako so prevarani, ko pride čas razdelitve zimskih oblačil. Nemški otroci, dasi manj potrebni, jih dobe, slovanski pa morajo biti zadovoljni s samo neizpolnjeno obljubo. Tako se je zgodilo letos češkimi otrokom 3. razreda nemške šole v Budejčevicah.

Lega nazionale ima v Trstu svojo podružnico, ki prav živahno deluje. Na obnem zboru dne 31. jan. se je konstatiralo, da šteje podružnica 8800 članov, ter je imela v pretečenem letu 100.000 K dohodkov. Za Slovence bodrilo, da naj pomnožijo svoje narodno obrambne teženje ter naj ne puščajo v nemar nobenega sredstva, ki služi v obrambo slovenskega življa.

Pomanjkanje učiteljev v Furlaniji. V gradiškem šolskem okraju ni razpisanih nič manj nego 57 definitivnih mest, in sicer 16 učiteljev-voditeljev in ene učiteljice ter 30 moških in 10 ženskih učiteljskih mest. V Gradiški sta 2 mesti prazni, v Tržiču pa kar 4. Pri vsem tem ogromnem pomanjkanju ljudskih učiteljev pa trde laški liberalni poslanci, da je premestitev laškega oddelka kopskega učiteljskega v Gradiško neumestno in nepotrebno, ker hočejo s tem preprečiti premestitev slovenskega v Gorico. Posrečilo se pa jim ni eno ne drugo; ker je vlada za učiteljske v Gradiški že postavila v proračun potrebno postavko.

Starši, pazite na otroke! V Trstu se je zopet poldrugo leto staro dete Nerina Farmi zaradi neprevidnosti staršev približalo ognju na ognjišču in si zažgalo obleko. Na bolešno vpitje je sicer pritekla mati, toda bilo je že prepozno. Otrok je dobil tako hude opekline, da je v bolnici umrl. Opozarjajte starše, naj pazijo na otroke!

Darwinova stoletnica. Dne 12. t. m. je preteklo sto let, kar je bil rojen slavni angleški prirodoslovec Charles Darwin. Slaven je postal zaradi svoje teorije o postanku človeštva.

Milijonska ustanova. V Krakovem umrli veleposestnik E. Jeemanovski je zapustil v svoji oporoki 1.200.000 K kot ustanovno glavnicu, od katere obresti ima pravico poljska akademija znanosti podeliti letno enemu Poljaku ali Poljakinji kot nagrado za najboljša literarno-znanstvena dela.

Žrtve vseučiliških izgedov na Dunaju. Laški tehnik G. M. Marocco, ki se je udeležil izgedov na dunajskem vseučilišču in dobil pri tem hude poškodbe na glavi, je postal zaradi tega popolnoma blazen. Vedno vpije in kliče na pomoč, češ, da ga tepo in nanj streljajo. Odpeljali so ga v blaznico v Videm, kjer so po natančnem preiskavanju zdravnik izrekli, da ni upanja, da bi okreval, temveč mu bodo zaradi dobljenih udarcev v kratkem otrpnili možgani.

Nadučiteljsko mesto v Beli pečini na Gorenjskem še ni oddano. Med prosilci sta baje tudi dva nemška koroška učitelja. Ako dobi službo kateri izmed teh, mu je obljubljen o „Schulvereina“ 600 K povrh plačila, da bo pomagal staviti nemški most od Belta do Adrije.

Šolsko vprašanje na Jesenicah smatrajo Nemci za politično vprašanje. Nemška politika je, ko se hoče razdeliti šolsko občino in na Savi ustanoviti samostojno šolo štiriraz-

rednico. Merodajne oblasti naj se tega zavedajo in pri šoli politiko puste v stran. Ozirajo naj se na faktične razmere in potrebe ljudstva v kulturnem oziru, in ljudstvo jim bo hvaležno. Ljudstvo pa naj si zapomni one, ki delajo na to, da bi preprečili zgradbo skupne šole osemrazrednice, ker delajo v smislu nemške politike.

Določanje tolščobe v mleku je naslov knjžici, ki jo je ravnokar izdala opremljeno z 18 podobami, c. kr. kmetijska družba kranjska kot IX. zvezek svoje „Kmetijske knjžnice“. Priredil potovalni učitelj za kmetijstvo na Kranjskem Gustav Pirc. — Važen dohodek govedoreje je mleko, čigar vrednost je odvisna od njegove tolščobe. Umna reja govodi in umno mlekarstvo nista mogoča brez določanja tolščobe v mleku. Pri vsaki pravi živinorejski zadruzi ni dovolj vedeti samo to, koliko mleka daje v čredno knjzko vpisana krava na leto, temveč tudi to, koliko daje dragocene mlečne tolščobe. Zadruga mlekarja mora le tedaj resnično doseči svoj trgovski in vzgojevalni smoter, če plačuje mleko po vrednosti, ki je v trgovini odvisna edinele od množine mlečne tolščobe. Ta spis je torej namenjen živinorejskim zadrugam ter njihovim udom, ki morajo poznati važnost mlečne tolščobe iz okolščine, kako je preiskovati mleko na tolščobo. Preiskava mleka na tolščobo po dr. Gerberjevem načinu, ki je dandanes najprimernejši, je v tem spisu popolno pojasnjen in popisan, da v kakem slučaju tudi kak zadostno naobražen nestrokovnjak more po njem zanesljivo preiskovati mleko. Zanesljivo preiskovanje mleka pa ni lahko, in prireditelj tega spisa odkritosrčno priznava, da mu je bil namen pri spisovanju te knjžice, prizadete kroge prepričati, da najbolje store, če pošiljajo mleko preiskovati izvežbanim kemikom, in sicer na Kranjskem kmetijskokemijškemu preizkušališču v Ljubljano, kjer se to delo ne le ceneje, temveč, kar je poglavito, tudi resnično zanesljiveje izvršuje kakor pri zadrugah. Cena knjgi je za družbene ude s poštnino vred 25 h, za neude in v knjgotrštvo 30 h brez poštnine.

Razgled po šolskem svetu.

— **Organizacija katoliškega učiteljstva v Avstriji.** Zvezo z sedežem na Dunaju ima 25 katol. učiteljskih društev in sicer 19 nemških, 3 češka, po 1 slovensko (Slovska zveza), hrvaško in laško. Ta društva imajo 6625 članov in sicer: 5009 Nemcev, 679 Čehov, 608 Lahov, 329 Slovencev in Hrvatov. Največje nemško društvo je brikensko, ki šteje 1214 članov, in društvo katol. učiteljic v Avstriji, ki ima 1010 članic. Društvo čeških katol. učiteljev v Pragi ima 369, na Moravskem 265, društvo čeških učiteljic v Bečini 45 članov. **Učiteljski jezik „Zvezin“ je — nemščina.** Stražar.

— **Učiteljske plače na Saksonskem** so bile iznova uravnane z zakonom, ki je stopil v veljavo s 1. prosincem 1909. Provozični učitelji bodo imeli na leto 900 ali 1100 mark. Najmanjša plača definitivnega učitelja znaša 1500 mark. V 28. življenjskem letu se zviša na 1700 mark; k temu 7 triletne; v 29. službenem letu bo imel učitelj 3000 mark in stanovanje, do katerega ima vsak učitelj pravico. Jako daleč imamo še do plač saksonskih učiteljev.

— **Naslednik profesorja Jagića.** Na izpraznjeno mesto profesorja slovanske filologije na dunajskem vseučilišču, ki ga je doslej zavzemal umirovljeni profesor Jagić, je predložil profesorski zbor filozofske fakultete na Dunaju unice loco praškega profesorja Berneckerja. Naučno ministrstvo ni sprejelo tega predloga, ker je sklenilo, da ima na to mesto stopiti slovanski filolog. Profesor Bernecker je medtem pozvan na vseučilišče v Vratislavo, ter se je pozivu odzval, tako da je sedaj skoraj gotovo, da bo naslednik prof. Jagića kak slovanski filolog.

— **Analfabetski tečaji na Ogrskem** so Slovakov, Rumunom in Srbom zaradi posebne odredbe ministrov Andrassyja in Apponyja prepovedani. — Ta protikulturna prepoved je seveda zbudila v narodnostnih krogih na Ogrskem veliko ogorčenje.

— **Vseučiliški profesor Jul. Vargha.** V Gradcu je umrl vseučiliški profesor državnega in kazenskega prava dr. Vargha. Juristom, ki so v Gradcu študirali, je pokojni zaradi ljubeznivega značaja v jako dobrem spominu. Bil je blagohotno naklonjen dijakom vseh narodnosti in ni bil tak šovinist, kakor so po večini graški profesorji.

— **Nadzornica.** Hrvaška deželna vlada je imenovala gospo Klotildo Cvetiščevico za nadzornico vseh strokovno-deklinskih šol na Hrvaškem.

— **Zvišanje kolegnine.** Dunajski listi javljajo, da se kolegnina na vseučiliščih zviša že prihodnji letni tečaj za polovico. Oficijozno glasilo vlade „Fremdenblatt“ priznava, da že dlje časa razpravlja o zvišanju kolegnine, zanika pa, da bi naučna uprava že v prihodnjem letnem tečaju nameravala zvišati kolegnino.

— **Zatvoritev zavodov „Svobodne šole“.** Naučno ministrstvo je ukazalo, da se imajo na Dunaju zatvoriti vsi učni zavodi „Svobodne šole“ in sicer z ozirom na verski pouk, ki ga opravljajo osebe, ki niso v to av-

torizirane. Vodstvo „Svobodne šole“ se je pritožilo proti tej odredbi.

— **Laško vseučilišče.** Novojoški italijanski dnevnik „L' Araldo Italiano“ je dobil iz Rima brzojavko, da se laška pravna fakulteta premesti z Dunaja v Trst takoj, ko se Slovenci — pomirijo.

— **Gospodarsko vseučilišče na Ogrskem.** Ogrska vlada namerava ustanoviti gospodarsko vseučilišče s štirimi fakultetami: ekonomijo, živinogradstvo, gozdarstvo in vinogradništvo.

Prvi doktorji živinogradstva so bili v soboto promovirani na živinogradniški visoki šoli na Dunaju. Na promociji se bili navzoči zastopniki naučnega in poljedelskega ministrstva.

— **Tri nove madjarske šole.** Teh dni so bile v gariškem okraju v Hrvaški, in sicer v Panjanu, Bršljanici in Brinjanah odprte tri nove madjarske šole.

— **Svetovnoznanstveni učenjak profesor dr. F. Haeckel** je predaval ob priliki praznovanja stoletnice rojstva Darwina dne 12. svečna t. l. v Jenskem domu in vzel obenem slovo od javnosti.

— **Višjo državno obrtno šolo** ustanavljajo v Celovcu. Seveda bo nemška.

— **Na Hrvaškem**, in sicer v Grubišnem polju in v Zrinjskem, je ban Rauch zopet ustanovil dve novi madjarski šoli.

— **Odsek za slovensko vseučilišče** je ustanovil deželni odbor. V ta odsek se pokličejo: dva zastopnika deželnega odbora, župan ljubljanski, dva zastopnika mestnega sveta ljubljanskega, štirje državni poslanci, trije zastopniki teološkega učilišča, dva zastopnika „Slov. Matice“, dva zastopnika Leonove družbe, en zastopnik srednješolskega učiteljstva in deželni glavar.

— **Vseučiliški odbor dunajskega slovanskega dijaštva** je imel svojo krizo. Zastopnika „Danice“ sta izstopila, ker napredni dijaki niso hoteli zahtevo, da se ustanovi tudi bogoslovno fakulteto, staviti v program. Saj je vendar jasno, če se zahteva ustanovitev popolnega vseučilišča, da spada tudi bogoslovna fakulteta zraven, ker je ta doslej še po vseh avstrijskih vseučiliščih. Naravnost čudno je, da potem klerikalni dijaki izjavljajo, da skupno delo v tem oziru ni mogoče. Torej tudi v tako vitalnem, nad vse strankarsko vzvišenem vprašanju se ne more složno postopati!?

Z gospodarskega polja.

— **Čebelarstvo** se priredi v Bumi (v Slavoniji) in bo trajalo od 29. avgusta do 5. septembra t. l.

— **Zavarovanje živine.** Kranjski deželni odbor je sklical tozadevno enketo, pri kateri je posl. Mandelj podrobno razlagal svoj načrt. Kot praktična so se izkazala sledeča načela: Zavarovalnice po deželi se naj svobodno snujejo v obliki zadrug. Deželna zavarovalnica naj bo vez in središče teh zadrug, katerih vsaka ima lastno upravo. Živina se zavaruje tudi proti kužnim boleznim. Zavarovalnica za konje bodi ločena od one za govejo živino. Preišči se ne zavarujejo.

Raznoterosti.

× **Japonci in tuji jeziki.** Menda se na vsem svetu prebivalci tako ne učijo tujih jezikov kakor na Japonskem. Tujih jezikov se sicer ne naučijo temeljito, toda vendar toliko, da morejo v njih brez velike težave izraziti svoje misli. Zlasti se pa učijo le-teh treh jezikov: angleško, francosko in nemško. K ruskemu jeziku so začeli Japonci obračati svojo pozornost šele po japonsko-kitajski vojni. Do te dobe je bilo pa tudi učenje tujih jezikov sploh samo slučajno. Po ti vojni pa se je postavilo na racionalno podlago in jele so se otvarjati šole za tuje jezike. Na čelu teh šol stoji tokijska normalna šola tujih jezikov, kjer se predava angleški, francoski, nemški, ruski, laški in španski jezik. Tečaj je dveleten. Pouk v tej šoli je dobro urejen, da že učenci v dveh letih dobro govore dva izmed teh jezikov. Med učenci te šole se nahaja mnogo častnikov, ki se učijo zlasti pridno ruskega jezika. Ker so dopoldne v službi, obiskujejo to šolo zvečer. Omeniti treba, da Japonska strogo opazuje, ako se Rusi učijo japonskega jezika in vsak njihov korak posnema. Tako na primer, ko je Rusija otvorila vojaški vzhodni zavod, so Japonci takoj ustanovili šolo ruskega jezika v Curugu in vojno ministrstvo pošilja vsako leto na tokijsko univerzo na svoje stroške pet mladih častnikov, ki dovršivši univerzo morajo predavati ruski jezik v vojaških krogih. Japonci pa dobro poznajo, kakšno važnost ima znanje tujih jezikov, zato ne štedijo denarja ne truda, da se jih naučijo.

× **Ženski lasje.** Ženske s črnimi lasmi imajo na svoji glavi povprečno 70 kilometrov las, dočim jih imajo plavke tudi do 135 kilometrov. Nasprotno so temni lasje mnogo močnejši in čvrstejši nego plavi. Črn las nosi povprečno težo 113 gramov, ne da bi se pretrgal, dočim ne nosi plav las več nego okoli 65 gramov.

× **Koliko tobaka se pokadi na Francoskem.** Po najnovejši statistiki franco-

ske tobačne režije se proda na Francoskem na leto za 400 milijonov frankov tobaka. Ker ima Francija monopol na tobak, ima država od samega tobaka okoli 310 milijonov frankov čistega dobička. Na vsakega francoskega državljanca odpade na leto 10-50 frankov za tobak. Razume se, da so državljani tudi ženske in otroci, ne samo kadilci. Koliko denarja gre v zrak na vsem svetu?!

× **Bolnišnice za pijance.** Ameriški poslanec W. E. Bense je mnenja, da je treba uničiti apetit za močne pijače in s tem bo rešeno za vedno vprašanje o prohibiciji. Zaradi tega bo v državni zbornici predlagal, da se ustanovi pet bolnišnic za zdravljenje pijancev. Gradijo se naj v Clevelandu, Cincinnati, Toledo, Columbus in Dayton.

× **Veljaven zakon katoliškega duhovnika.** Okrožno sodišče v Olomucu je razsodilo, da je zakon bivšega katoliškega duhovnika Pöcksteinerja veljaven. Pöcksteiner je l. 1908. prestopil k protestantizmu in se poročil z Olgo Jordan. Na ovadbo naškofjskega konsistorija se je uvedlo postopanje zaradi neveljavnosti zakona. To postopanje se je sedaj končalo s proglasitvijo veljavnosti Pöcksteinerovega zakona.

× **Beda na Ogrskem.** Iz Budimpešte poročajo, da vlada zaradi lanske slabe letine v mnogih županijah velika beda. Posebno trpi prebivalstvo v ungarški županiji, ki ne more dobiti dela in mu manjkajo vsa sredstva za vsakdanje življenje.

Listnica uredništva.

V Istro: Porabimo prihodnjč. — Magnetizer: Hvala! Pride na vrsto.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

St. 74/III. Štajersko. 46 1—1

Na petrazredni ljudski šoli pri Sv. Benediktu v Slov. gor. namesti se služba učiteljice z rednimi dohodki po II. krajnem razredu in sicer stalno.

Redno opremljene prošnje je vpsolati krajnemu šolskemu svetu pri Sv. Benediktu v Slov. gor. do konca meseca sušca 1909.

Dokazati je usposobljenost iz obeh deželnih jezikov.

Okrajni šolski svet Sv. Lenart v Slov. gor. dne 22. svečna 1909.

Št. 321/I. 47 1—1

Na trirazredni ljudski šoli v Svečini namesti se služba učiteljice z rednimi dohodki po II. krajnem razredu in z opremljeno sobo in sicer stalno.

Redno opremljene prošnje je vpsolati krajnemu šolskemu svetu v Svečini (Witschein), Gornja Kungota do konca meseca sušca 1909.

Dokazati je usposobljenost iz obeh deželnih jezikov.

Okrajni šolski svet v Mariboru, dne 22. svečna 1909.

Zahtevajte „Učiteljskega Tovariša“ v vseh lokalih, kamor zahaja učiteljstvo!

Vljudno priporočam p. n. učiteljstvu, krajnim šolskim svetom in šolskim vodstvom, kakor tudi raznim čitalnicam in ljudskim knjižnicam svojo že mnogo let obstoječo in sedaj na novo izvrstno preurejeno

knjigoveznico

Jos. Dežman

Ljubljana, Sv. Petra nasip šte. 7.

Izvršujem vsa dela, od preprostih do najfinejših. Posebno solidno in ceno vezanje knjig za šolske, ljudske in zasebne knjižnice ter čitalnice. Vezanje raznih zapiskov, hranilnih in drugih knjžic ter izvrševanje vseh raznih del, ki spadajo v knjigoveško stroko.

Cene sigurno najnižje.

Pri večjih naročilih znaten popust, oziroma plačam poštino od pošiljatev z dežele. Tako da naročnik radi pošiljatev nima nikakih stroškov. 3 6—5

Slavnim šolskim vodstvom in gg. učiteljem vljudno priporočam svojo

izvrstno urejeno

knjigoveznico.

Izvršujem vsa v knjigoveško stroko spadajoča dela.

Za šolske in druge knjižnice sem upeljal posebno trpežno in lično vezavo, namreč v celo močno platno ravno za isto ceno kakor do sedaj pol platno.

Pri večjih naročilih 10% popusta.

Za mnogobrojna naročila se priporoča

Anton Janežič

knjigovez 24 10—3

Ljubljana, Florijanske ulice 14.

JAN BAŠTA

v Schönbachu pri Hebu (Češko),

sloveča tvrda za dobavo godal, svetovnoznana zaradi svoje vsestransko priznane solidnosti, priporoča p. t. gg. učiteljem in zborovodjem svoje neprekošnjive koncertne in orkestralne gosle, viole, čele, base, citre, kitare prvega reda ugodno doneče in prijetnih tonov z lesenimi ali kovinskimi stroji, dobre in trpežne strune za vsa godala, mojstrske gosli z lepim lokom in leseno škatuljo (9, 10, 12, 15 gld.). Ceniki gratis in franko.

Najugodnejša prilika za nakup. Vsaki instrument se pred odpošiljanjem strokovnjaško preizkusi.

Stare gosli in čela se zamenjuje za nove. Prva prodaja gramofonov in najpopolnejših ploč.

Velecenjeni gospod!

Poslane gosli so me po svoji ukusni obliki in vsled prijetnega glasu popolnoma zadovoljile! Mislim, da je dolžnost vsakega zavednega Čeha, da naroča svoje potrebščine pri Vaši cenji firmi, ki ne more ž njo tekmovali nobena inozemska tvrda. Želim Vam mnogo uspeha in ostajam prijateljsko vdani Fr. V. Mohapl, ravnatelj. L. 29./XII. 1906.

Ne kupujte pod roko od prekupevc, obrnite se najprej in naravnost na našo tvrdo!

P. T. Jan Bašta, Schönbach! 33 10-4

Morem Vam sporočiti, da mi ugaja poslani bas radi lepega glasu in primerne cene. Pošiljam Vam zadnje odplačilo z zagotovilom, da ste me popolnoma zadovoljili. Borovany u Olešnice, 2./I. 1908.

A. Zimmermann, ravnatelj.

Na tisoče pohvalnih pism svedoči gg. učiteljem in zborovodjem o kakovosti in primernosti mojih instrumentov.

Anton Šarc

Ljubljana, Sv. Petra cesta 8.

Špecialna trgovina za opreme nevest. Moško, žensko, otroško in perilo za novorojence se po meri izdeluje solidno in najceneje. — Platno vseh širin za telesno in posteljno perilo, namizni prtji, serviete, garniture za kavo, bele in barvaste, brisalke, žepni robci, brisalne rute, šifon, širting, kreton, batist itd. itd.

Najnovejše modele za perilo radi pokažemo na ogled. — Švicarske vezene.

Strogo solidno blago. Nizke stalne cene.

Gg. učiteljem in njih rodbinam 5% popusta.

Svetlolikalnica:

23 42-8 Kolodvorske ulice št. 8.

Modno blago

voleno in pralno, damsko in moško, platno, damasti, namizni prtji, brisače, blago za srajce in vsakovrstno drugo platno in pavlatno blago stalnobarvni

zefiri in barhetni flaneli

prekrasnih modnih vzorcev za srajce, oblačila itd. samo dobre, preizkušene kakovosti priporoča

Razpošiljalnica za platno in modno blago

V. J. Havliček a bratr

Podobradi na Češkem.

Mnogo pohvalnic. Naročila za več nego 15 K pošiljamo poštine prosto. Zavite s 40 metri pralnega blaga za 18 K franko.

Pišite po vzorce!

9 21-5

Ozirajte se na tvrde, ki objavljajo svoje oglase v Učiteljskem Tovarišu.

Prva avstro-ogr. c. in kr. priv. amerikska tovarna Cottage-Organs in orgelj-harmonijev. 36 52 5

Najboljše orgelj-harmonije obeh sistemov izdeluje in pošilja najceneje RUDOLF PAJKR & Komp., Kraljevi gradec št. 120 (Češko).

Zaloge: Dunaj, Praga, Budimpešta.

Harmonije na pendel obeh sistemov in vseh velikosti, z natančno orgeljsko mensuro za cerkve, semenišča in kot orglje za vajo.

Pošilja se poštine prosto do zadnje železniške postaje. Gospodom učiteljem visok rabat. Delna odplačila od 8 K dalje.

Cenovniki gratis in franko.

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalna banka v PRAGI

zavaruje v življenskih oddelkih: na slučaj doživlja in smrti, doto otrokom, dohodke in pokojnine, ter dovoljuje uradnikom, častnikom, profesorjem, učiteljem in vpokojencem posojila proti prenotaciji na služnini, pokojnini, ženitveni kaveji itd., in v požarnem oddelku: proti škodam po požaru.

Zavarovani kapital . . . K 1053.737.339 88

Zavarovalnine . . . „ 8.090.621 62

Izplačane škode in kapitali leta 1905 . . . „ 4.361.283 89

Rezervne in poroštvene zaloge . . . „ 41.335.041 01

Pokojninski zalogi (uradniška in zastopniška) . . . „ 2.188.391 24

Premoženje, naloženo v vrednostnih papirjih, posestvih, posojilih na posestva . . . „ 34.087.781 48

Izplačana dividenda članom življen. oddelkov l. 1905 . . . „ 206.296 40

V vsem pa doslej . . . „ 1.606.893 21

V letu 1905 se je premoženje pomnožilo za . . . „ 3.004.509 80

V 37 letni dobi svojega obstanka izplačala je banka „Slavija“ svojim članom odd. I-V. za škode in nagrade . . . „ 97.814.430 97

Vsa pojasnila daje 14 26-4

General. zastop banke „Slavije“

v Ljubljani,

Gosposke ulice št. 12.

Jernej Bahovec

trgovina s papirjem poleg Prešernovega spomenika

priporoča slavnemu učitelstvu in drugemu občinstvu svojo bogato zalogo

šolskih potrebščin, papirja, zvezkov, šolskih knjig, pisalnega in risalnega orodja, umetnin, trgovskih knjig, razglednic itd. 11 26-5

Kolega!

Svetujem Vam, da kupite svoji soprogi, s čimer ji napravite veselje.

Hočete?

Naročite ji krasno in praktično sukno za krilo. Čujte, kaj piše gea. učiteljica Frič-ova iz Slatenic: „Jaz sem popolnoma zadovoljna; v dokaz služiti, da sem izmed osem kosov, ki ste mi jih poslali na izber, izbrala sedem.“

A glejte, kako so cenene:

1 kos sukna za celo struparno krilo K 1-90
1 „ „ „ krilnjake „ „ 2-
1 „ „ „ vrtnje „ „ 2-40
1 „ „ „ lepše „ „ 3-
1 „ „ „ prav lepo „ „ 3-40

Naročite takoj po povzetju od tvrde

Adolf Buchta v Kamenci, p. Sadek v Poličky, Češko. 4 9-4

Slavnemu učitelstvu se priporoča stara in znana gostilna pri

„Zlati ribi“

Izborna kuhinja in klet. — Vsak petek raki in sveže morske ribe.

Za obilni obisk se priporoča

34 12-2

M. Rozman.

VERONIKA KENDA

v Ljubljani na Dunajski cesti šte. 20

priporoča p. n. krajnim šol. svetom, šol. vodstvom in učitelstvu svojo

veliko zalogo pisalnih in risalnih potrebščin.

Dalje imam v zalogi risalni papir raznih vrst v vseh predpisanih velikostih, pisalni in pismeni papir, zavitke različne velikosti, veliko izbiro peres, držal, svinčnikov, gumic, krede, črnila, barvic, ravnil, ter vseh v to stroko spadajočih predmetov. 10 34-9

Postrežba točna in solidna.

Glavna zaloga

A. Slatnarjevih zvezkov.

Trgovina s papirjem, pisalnimi in risalnimi potrebščinami, prodaja c. kr. šolskih knjig in igralnih kart

Zvezna trgovina v Celju

Rotovška ulica št. 2

priporoča kancelijski, konceptni, pismeni, dokumentni, ministrski, ovitni in barvani papir; svinčnike, peresa, peresnike, radirke, kamenčke, tablice, gobice, črnilo itd. — Največja zaloga vseh tiskovin za občinske urade, krajne šolske svete, učitelstvo, župnijske urade, okrajne zastope, užitinske zastope, hranilnice, posojilnice, odvetnike, notarje in privatnike.

Lastna zaloga šolskih zvezkov in risank.

Temni lak za šolske table. — Strune za gosli. — Štambilje, vignete. — Zavitke za urade v vseh velikostih. — Ceniki brezplačno na razpolago. — Dobro blago in točna postrežba. 6 42-8

— Mlado in staro —

hvali izborne testenine

37 12 1

rve ranjske tovarne testenin
PEKATETE

UČITELJSKA TISKARNA

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

Gradišče šte. 4 v Ljubljani Gradišče šte. 4

priporoča sl. kraj. šol. svetom, šol. vodstvom in učitelstvu

uradne tiskovine iz svoje zaloge.

Ceniki se pošiljajo na zahtevo zastoj. Postrežba točna. Tudi vse tiskovine za županstva ima tiskarna po zmernih cenah v zalogi.

Tiskarna sprejema vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela ter jih izvršuje okusno in po solidnih cenah. Tiskovine se izvršujejo v eni ali več barvah. Tiskanje muzikalij in časopisov.

Telefon št. 118.

Litografija.

Poštna hranilnica št. 76.307.

(5) 52-7